

یکه‌تازی روس‌ها در بازار نفت تحریمی

داگلاس نورث در کتاب «اقتصاد، سیاست و مسائل توسعه در سایه خشونت» تلاش می‌کند نوری به ابعاد پنهان مدیریت در جوامعی بتاباند که در آنها ظرفیت‌های طبیعی، انسانی و خدادادی فراوانی وجود دارد، اما این کشورها قادر نیستند از این ظرفیت‌ها برای دستیابی به توسعه و پیشرفت بهره ببرند.

به گزارش سایت خبری پرسون، علی شمس اردکانی در یادداشتی نوشت: داگلاس نورث در کتاب «اقتصاد، سیاست و مسائل توسعه در سایه خشونت» تلاش می‌کند نوری به ابعاد پنهان مدیریت در جوامعی بتاباند که در آنها ظرفیت‌های طبیعی، انسانی و خدادادی فراوانی وجود دارد، اما این کشورها قادر نیستند از این ظرفیت‌ها برای دستیابی به توسعه و پیشرفت بهره ببرند. در یک چنین شرایطی است که برخی جریان‌های رانتی در این سرزمین‌ها پا گرفته و از ظرفیت‌های اقتصادی موجود در راستای گسترش خشونت و نهادینه‌سازی فساد و رانت بهره می‌برند. نورث معتقد است مقابله با یک چنین وضعیتی، تنها از طریق افزایش آگاهی عمومی و تشریح تبعات مخرب این رویکردهای مفسده‌انگیز ممکن است.

بلافاصله پس از اعمال تحریم‌های غرب علیه روسیه به دلیل تجاوز این کشور به اوکراین، صادرات نفتی روسیه متوجه کشورهای آسیایی شد و این کشور، صادرات نفت به کشورهای چین، هند، امارات و... را مورد توجه قرار داد. کشورهایی که به‌طور سنتی، مقاصد صادراتی نفت ایران را تشکیل می‌دادند و ایران طی سال‌های اخیر از طریق صدور نفت به این کشورها تلاش می‌کرد، کمی از بار سنگین فشار تحریم‌ها را پوشش دهد.

در اثر این تغییر رویکرد روسیه، چین به عنوان یکی از مهم‌ترین خریداران نفت ایران در دوران تحریم‌ها، خرید نفت از ایران را کاهش داد و به همان نسبت بر واردات نفت از روسیه افزود. جدای از چین، امارات نیز که بر اساس برخی برآوردها، طی سال‌های اخیر روزانه حدود ۲۴۰ هزار بشکه نفت از ایران خریداری می‌کرده، نفت روسیه را جایگزین نفت ایران کرده است. این گزاره در خصوص خرید نفت ایران توسط هند نیز به همین صورت محقق شده است.

یعنی هند از واردات نفت ایران کاسته و بر خرید نفت از روسیه افزوده است. مبتنی بر این اخبار ذخایر نفت ایران روی دریا حدود ۲۵ درصد افزایش پیدا کرده است که ناشی از افزایش اقبال مشتریان آسیایی به نفت روسیه بوده است. روسیه بعد از مواجه شدن با بحران تحریم‌ها، تلاش می‌کند از طریق اعمال تخفیف‌های بیشتر، بازارهای صادراتی افزون‌تری را در آسیا به دست آورد و این بازارها را جایگزین مشتریان اروپایی و غربی خود کند. البته این نوع رفتار روس‌ها از منظر تاریخی، مسبوق به سابقه است و بارها تکرار شده است.

مطالعه تاریخ روسیه، بیانگر آن است که این کشور، همواره مبتنی بر منافع خود عمل کرده است و هرگز شریک قابل اطمینانی برای طرف‌های مقابل نبوده است. در بسیاری از برهه‌های تاریخی، روس‌ها به‌رغم همه قول و قرارها و پیمان‌نامه‌ها، عمل می‌کردند و بارها جهت‌گیری‌های خود را تغییر داده‌اند. این روند از قرون ۱۷ و ۱۸ میلادی تا پیمان‌نامه‌های قبل از جنگ جهانی دوم و حتی دوران معاصر وجود داشته است. بنابراین برای روسیه، اساس دوست و دشمن دایمی، معنا و مفهومی ندارد.

بنابراین خطاب به آن دسته از افراد و جریان‌های داخلی که تصور می‌کنند، روسیه می‌تواند به شریک راهبردی ایران بدل شود، باید یادآوری کرد که کمی تاریخ روسیه را مطالعه کنند تا متوجه شوند برای روسیه تنها یک اصل وجود دارد و آن‌هم اینکه هیچ اصولی در روابط با سایر کشورها (به جز منافع‌های این کشور) وجود ندارد! با یک چنین پیشینه‌ای این پرسش مطرح است که ایران برای تداوم حضورش در بازار نفت چه باید بکند؟ باید توجه داشت، چنانچه مسوولان دست روی دست بگذارند، روس‌ها باقی‌مانده بازار نفت آسیا را نیز از دست ایران خارج کرده و یکه‌تاز بازار نفت در آسیا خواهند شد.

تحریم‌های اقتصادی که روز و روزگاری رییس‌جمهوری در ایران، آنها را کاغذپاره‌های بی‌ارزش خطاب می‌کرد، امروز اقتصاد و معیشت ایرانیان را به هم دوخته است. روشن است ایران نیز باید براساس منافع ملی خود عمل کند. اما آیا تصویر شفافی از منافع ملی در ایران وجود دارد؟ در این شرایط، احیای برجام از نان شب هم برای ایران واجب‌تر است. براساس مطالعات میدانی ایران حداکثر ۲ الی ۳ دهه فرصت دارد تا از ظرفیت‌ها و درآمدهای نفتی خود در مسیر توسعه استفاده کند.

بنابراین عقل حکم می‌کند که موضوع احیای برجام هرچه سریع‌تر در دستور کار قرار بگیرد. در کنار لغو تحریم‌ها، پیوستن به FATF نیز یک ضرورت غیرقابل انکار است. تجار ایرانی برای استفاده از شبکه حمل‌ونقل مالی و پولی جهانی نیازمند پیوستن به FATF هستند. از سوی دیگر ایران به جذب سرمایه‌های خارجی نیازمند است. صنایع نفت و گاز ایران به سرمایه نیاز دارد. بخشی از این سرمایه‌ها از طریق شرکای خارجی و بخشی نیز از طریق ظرفیت‌های داخلی تامین می‌شود. اما هر عقل سلیمی می‌داند که در زمان تحریم‌ها، امکان جذب سرمایه وجود ندارد. بنابراین مهم‌ترین راهکار برای مقابله با نبرد تخفیف‌های روسیه، لغو تحریم‌ها است. در وهله بعد باید امیدوار باشیم آگاهی عمومی در این کشور به اندازه‌ای رشد کند که دیگر فضایی برای جولان رانتخواران خشونت‌طلب وجود نداشته باشد.